

Aan de gemeenteraad

Datum : 16 april 2024
Zaaknummer : 4154991
Contactpersoon : Alex Uil
Telefoonnummer : 026 377 5607

Onderwerp: Collegebrief openbaar vervoerconcessie regio's Arnhem-Nijmegen en Foodvalley

Geachte voorzitter en leden,

Inleiding

We staan als stad voor een grote opgave. De ruimte in de stad is schaars en wordt steeds schaarser. Daarnaast gaan we als stad flink groeien. Er komen meer inwoners en arbeidsplaatsen bij en dat leidt tot meer mobiliteit. Als we op dezelfde voet doorgaan met onze mobiliteit loopt het verkeer vast en zal de leefbaarheid in onze stad sterk verminderen. Een goed openbaar vervoer systeem biedt kansen om de stad en regio's duurzaam bereikbaar te houden. De aanstaande aanbesteding voor de nieuwe concessie: 'regio's Arnhem-Nijmegen en Foodvalley' biedt kansen om als Arnhem aandacht te vragen voor een goed openbaar vervoer systeem. Daarom informeert het college de provincie proactief over Arnhemse aandachtspunten voor het openbaar vervoer. Het college neemt een proactieve houding aan, omdat de mogelijke formele reactie nog volgt in de zomer van 2024 bij de publicatie van de Programma van Eisen.

Aanbesteding openbaar vervoer concessie regio Arnhem Nijmegen en Foodvalley

Het openbaar vervoer in onze regio gaat opnieuw door de provincie aanbesteed worden. De huidige concessie loopt af in juni 2026. De nieuwe aanbesteding is een belangrijke stap, omdat we daarmee de koers gaan vastleggen voor de periode 2026-2036.

De provincie Gelderland hecht als concessieverlener waarde aan de kennis en standpunten van de regio's en gemeenten. De provincie zoekt nadrukkelijke de samenwerking met de regio's en de gemeenten. Op welke wijze zij dit wil doen is beschreven in de [statenbrief](#). Dit is voor het college en de raad in Arnhem aanleiding om hierop te anticiperen en proactief met eigen inbreng te komen. En niet te wachten op een formeel verzoek van de provincie om formeel te reageren op een provinciale Programma van Eisen (PvE). De Arnhemse inbreng op het PvE bestaat uit aandachtspunten die bijdragen aan onze ambities om aantrekkelijk en betaalbaar openbaar vervoer aan te bieden aan de inwoners en bezoekers van Arnhem.

Arnhemse aandachtspunten voor het Programma van Eisen

Zoals u bekend is, is de Arnhemse gemeenteraad altijd nauw betrokken geweest bij het openbaar vervoer in de gemeente. Zo heeft de gemeenteraad op 27 november 2019 het [Raadsvoorstel "Arnhemse wensen en eisen voor het Programma van Eisen voor de concessie RijnWaal"](#) vastgesteld en hebben wij deze als college op 8 januari 2020 bij de provincie ingediend. De provincie Gelderland heeft daar op 16 juli 2020 op gereageerd (bijlage: Reactie provincie op Arnhemse input concessie RijnWaal 2020). Als gevolg van de coronacrisis is de aanbesteding van de concessie echter uitgesteld. We hebben u hierover op 1 november 2022 geïnformeerd met de [Raadsbrief Stand van zaken regionaal openbaar vervoer](#). Inmiddels zijn de voorbereidingen van de nieuwe aanbesteding door de provincie gestart. Wij hechten er belang aan om opnieuw de aandachtspunten van de Arnhemse gemeenteraad de provincie aan te bieden. Met bijgevoegde concept collegebrief (zie bijlage 1a: Concessie regio's Arnhem-Nijmegen en Foodvalley, reactie gemeente Arnhem) willen wij opnieuw de aandacht vragen voor de Arnhemse aandachtspunten.

Arnhemse aandachtspunten:

De sociale functie van de bus moeten we waarborgen

Het openbaar vervoer heeft een belangrijke sociale functie. Daarom is het belangrijk om bij de eisen 'toegankelijkheid' en 'inclusiviteit' een prominente plek te geven. Dat betekent onder andere dat van de toekomstige concessiehouder wordt verwacht dat hij een strategisch plan 'inclusiviteit' opstelt. In dit plan beschrijft de vervoerder niet alleen op welke wijze het openbaar vervoer toegankelijk is voor reizigers met een lichamelijke en of een mentale beperking, maar ook toegankelijk is voor internationale reizigers. Er wordt door Arnhem veel waarde gehecht aan een openbaar vervoerssysteem, dat voor iedereen beschikbaar en bereikbaar is. Ongeacht nationaliteit, fysieke of mentale toestand, sociaal-economische status of financiële draagkracht.

Aandacht voor vervoersarmoede

Vanwege haar belangrijke sociale functie is betaalbaarheid van het openbaar vervoer essentieel. Daarom zet het college in op tariefacties voor minima. Aan de provincie Gelderland vragen wij om tariefacties voor minima op te nemen in de PvE. Hiermee borgen we dat de nieuwe vervoerder dit de hele concessieperiode aanbiedt en voor een redelijke kostprijs.

Volledig emissieloos openbaar vervoer

De provincie Gelderland heeft samen met het Rijk als doel gesteld dat in 2025 alle nieuw instromende en in 2030 alle regionale bussen ter plaatse uitstootvrij zijn. De gemeenteraad heeft zich herhaaldelijk uitgesproken over het belang van volledig emissieloos openbaar vervoer en de trolley als zero-emissietechniek. Door inzet van de trolleyinfrastructuur in combinatie met nieuwe batterijtechnieken in trolleybussen is de gemeente Arnhem is dan ook nagenoeg klaar om invulling te geven aan deze landelijke en provinciale ambities.

De regio Arnhem Nijmegen en Foodvalley emissieloos door de bestaande regionale trolleyinfrastructuur De toepassing van Trolley 2.0 biedt grote kansen voor de stedelijke regio Arnhem-

Datum : 16 april 2024
Zaaknummer : 4154991
Pagina : 3

Nijmegen en de Foodvalley. Uit onderzoek is gebleken dat het mogelijk is om met kleine ondersteunende laadpunten op eindpunten grotere gebieden emissieloos te maken. Daarmee is het mogelijk de hele regio Arnhem- Nijmegen en de Foodvalley eenvoudig van emissieloos ov te voorzien.

Arnhem blijft Trolleystad

De provincie Gelderland heeft herhaaldelijk aangegeven dat zij in het PvE en in het Bestek geen techniek kan voorschrijven. Gezien de grote betekenis en de kansen van de trolleyinfrastructuur en Trolley 2.0 (zie bijlage 5: Arnhems trolley netwerk: nieuwe energie voor de toekomst) is het continueren van de trolley als Trolley 2.0 wenselijk. Het ontwikkelen van het Trolley 2.0 concept in Arnhem draagt bij aan de lokale, regionale en nationale economie. Het trolleysysteem biedt daarmee de mogelijkheid om, naast het realiseren van een toekomstbestendig openbaar-vervoersysteem, tevens de naam van Arnhem als innovatieve energiestad te versterken op nationaal en internationaal niveau.

De gemeenteraad en de stad hecht waarde aan de trolley

Daarnaast heeft de trolley een belangrijke maatschappelijke en culturele meerwaarde voor de stad. Arnhem heeft sinds 1949 de trolley en dit jaar viert het systeem dan ook haar 75 jarige jubileum. De gemeenteraad heeft dan ook nadrukkelijk de meerwaarde van de trolley benoemd in haar motie:

[Aangenomen motie "Arnhem staat achter de trolley" \(2.0\) \(19M164\) van de fracties PvdA, D66, AOP, CDA, DENK Verenigd Arnhem, GroenLinks, Arnhem Centraal, PvdD en ChristenUnie](#)

Vormgeving trolley (2.0) bussen

Zoals u bekend is de Arnhemmer 'trots op de trolley'. Een belangrijk kenmerk van de trolley is de kleurstelling "Arnhems blauw". We dringen er bij de provincie er echt op aan om de Trolley (2.0) bussen in onze regio met "Arnhems Blauw" vorm te geven.

Arnhems trolleyinfrastructuur gegroeid naar regionaal trolleysysteem

Het Arnhemse trolley net was vanaf haar start in 1949 al aanwezig buiten de Arnhemse gemeentegrenzen in de buurgemeente Velp. In de decennia erna is het net gegroeid naar de gemeente Renkum en breed uitgebouwd binnen Arnhem. Vanaf 2024 is de invloed van het trolley net nog verder gegroeid richting Wageningen en op termijn naar Ede. Daarmee is er niet meer sprake van een "Arnhems" trolley net maar van een regionaal trolleysysteem.

Trolleyinfrastructuur biedt kansen voor lokaal oplossen van netcongestie

Het regionale trolleysysteem biedt unieke kansen voor niet alleen het eenvoudig en goedkoop inzetten van zero-emissie bussen in de regio, maar het biedt ook mogelijkheden voor het lokaal oplossen van netcongestie. Het trolleysysteem kan ingezet worden voor bijvoorbeeld: het laden van aannemersmaterieel, een laadplein voor personenwagens, openbare verlichting, het voorzien van vastgoed van energie ect. De mogelijkheden zijn divers. Het college is daarom bezig met het opstellen van een strategie voor de mogelijkheden en het gebruik door verschillende partijen van het trolleysysteem.

Het regionale trolleysysteem heeft nationale aandacht

Ook op nationaal niveau is er toenemende aandacht voor de mogelijkheden van het leveren van energie vanuit bestaande bovenleidinginfrastructuur. Zo is in januari 2024 [de Actie-agenda laagspanningsnetten](#) door het ministerie van EZK aan de Tweede Kamer toegestuurd. Meer informatie kunt u vinden op: [Energie in het OV](#). In deze Actie-agenda staat ook het trolleysysteem benoemd.

Hoogwaardig Openbaar Vervoer(HOV)-netwerk verbetert de bereikbaarheid

De stedelijke bereikbaarheid staat onder druk. Een betere bereikbaarheid met het ov draagt bij aan een (economisch) aantrekkelijkere en duurzame stad. Daarom zet de provincie en de gemeente Arnhem in op een HOV-netwerk. Hiermee krijgt Arnhem een betere bereikbaarheid vanuit de regio en kan daarmee meer invulling geven aan haar functie als centrumgemeente in de regio. Voor economische aantrekkelijkheid van Arnhem, en het verder uitbouwen van Arnhem als creatieve energiestad, is het versterken van deze verbindingen naar de verschillende werklocaties van belang. Zoals voor de werklocaties die op enige afstand liggen van het centraal station (bijv. Gelderse Poort en IJsseloord I en II), de campuslocaties (Arnhems Buiten, Kenniscampus Arnhem-Velp en IPKW) en de werklocaties in Arnhem-Oost waar de komende jaren het aantal arbeidsplaatsen gaat toenemen. Het belang van een goede ov-bereikbaarheid van de werklocaties, voor werkenden van buiten en in de stad, neemt daarmee de komende jaren verder toe.

Uitsluiting van bedrijven die mensenrechten schenden

Er zijn diverse bedrijven die een rol spelen in het schenden van de mensenrechten. Op 12 februari 2020 heeft de United Nations High Commissioner for Human Rights (UNHCHR) een [lijst](#) gepubliceerd van bedrijven die een rol spelen bij het schenden van de mensenrechten. Wij vragen u om vervoerders uit te sluiten van de aanbesteding die volgens de UNHCHR de mensenrechten schenden.

Regionale aandachtspunten

Niet alleen de gemeente Arnhem vraagt aandacht voor haar belangen in de nieuwe concessie. Ook de Groene Metropoolregio, de Foodvalley en de gemeente Nijmegen vragen hier aandacht voor. Omdat er grote gezamenlijke opgaven zijn, is besloten om een gezamenlijke reactie op te stellen. Deze heeft vorm gekregen in een position paper (bijlage 2) en een ambitienetwerkkarta (bijlage 3).

Risico's

De provincie kan onze wensen en eisen naast zich neerleggen

Als gemeente zijn wij verantwoordelijk voor de infrastructuur en beslissen wij over op welke wegen bussen mogen rijden. De provincie is concessieverlener van het openbaar vervoer en is uiteindelijk verantwoordelijke voor het PvE, het Bestek, de aanbesteding en de gunning. Daarmee kan de provincie onze aandachtspunten naast zich neerleggen. Om dit te voorkomen heeft het college de provincie frequent geïnformeerd over het belang van een goed openbaar vervoersysteem en "de Arnhemse aandachtspunten". Om maximale invloed te hebben is de Arnhemse inbreng ook regionaal ingebracht in 'Position Paper en de Netwerkambitiekaart'.

Datum : 16 april 2024
Zaaknummer : 4154991
Pagina : 5

Geen techniekkeuze in concessie

De provincie schrijft geen techniek voor in de concessie. Behalve dat de bestaande trolleybussen overgenomen moeten worden door de nieuwe vervoerder. Dit staat op gespannen voet met het feit dat in de gemeenten: Arnhem, Rheden, Renkum en waarschijnlijk op korte termijn ook Wageningen trolleyinfrastructuur aanwezig is. Daarnaast gaat het om een betrouwbare en beproefde techniek dat een betrouwbaar systeem vormt voor reizigers en exploitatie. Het niet voorschrijven van trolley 2.0-techniek, doet geen recht aan de ambities en identiteit van de regio Arnhem en zou kunnen leiden tot dubbele maatschappelijke kosten en tot kapitaalvernietiging van de in het verleden gedane investeringen. Om dit risico te beheersen is in de Arnhemse reactie opgenomen dat de inzet van Trolley (2.0-IMC) als eis is opgenomen.

De jaarlijkse vergoeding voor de trolley en ov-vastgoed wordt geactualiseerd

Concessieverlener en gemeente Arnhem actualiseren en continueren de bestaande financiële afspraken over de trolleyinfrastructuur en het vastgoed. Het uitgangspunt daarbij is een kostprijsdekkende vergoeding van de provincie aan de gemeente Arnhem. Om een kostprijsdekkende vergoeding te blijven krijgen zal er een objectieve kostenanalyse worden uitgevoerd door een onafhankelijke derde partij.

Participatie

Wij willen de gemeenteraad graag de mogelijkheid geven om, als vertegenwoordiging van de Arnhemse burgers, input te geven op de brief die we willen sturen aan gedeputeerde staten. De maatschappelijke participatie is verwerkt in het ([Raadsvoorstel 'Arnhemse wensen en eisen voor het Programma van Eisen voor de concessie RijnWaal'](#)) van november 2019, waar de bijgevoegde brief op is gebaseerd. Daarnaast zijn de Teams Leefomgeving van de gemeente Arnhem ook betrokken bij de Arnhemse aandachtspunten.

Planning

De aanbesteding zal gedaan worden door de provincie Gelderland als concessieverlener. In 2018 is een Nota van Uitgangspunten (NvU) vastgesteld. De volgende stap is een PvE en daarna volgt het Bestek. De planning van de provincie is om in juni 2024 de PvE te publiceren. Gemeenten en belanghebbenden hebben dan zes weken voor het geven van een inspraakreactie. Daarna zal het PvE worden vastgesteld door gedeputeerde staten. Het Bestek zal eind 2024 gepubliceerd worden. In het voorjaar van 2025 zal de beoordeling en de gunning door de provincie plaatsvinden.

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

J.H. de Baas

A. Marcouch

Datum : 16 april 2024
Zaaknummer : 4154991
Pagina : 6

Bijlage(n)

- Bijlage 1a: Concept collegebrief Concessie regio's Arnhem-Nijmegen en Foodvalley, reactie gemeente Arnhem
- Bijlage 1b: Schema Arnhemse aandachtspunten concessie regio's Arnhem-Nijmegen en Foodvalley
- Bijlage 2: Position Paper
- Bijlage 3: Netwerkambitiekaart
- Bijlage 4: Reactie provincie op Arnhemse input concessie RijnWaal, juli 2020
- Bijlage 5: Arnhems trolley netwerk: nieuwe energie voor de toekomst